

Sere Lectura
n:406 5-3-06

ciutat d'ideals

Pla vist per Baltasar Porcel

Andreu Loncà

Andreu Loncà

Dies enrere, Baltasar Porcel engegà una conferència, programada per La Caixa a la seu de Lleida, dins d'un cicle sobre biografies de tipus cèlebres del segle passat. Porcel, refiant-se de la memòria, començà un discurs en què la seua vida i la de Pla anaven tan trenades que no sabies massa bé on començava l'una i on acabava l'altra. Porcel sap fer una narració personal finament subreptícia de tal manera que queden tan enaltits ell mateix com a escriptor, i naturalment, Josep Pla. Dit això, la conferència em semblà molt útil i amena. Primerament perquè la vida i la literatura de Pla tornava al lloc on ha estat sempre: entre els lectors i lectores, entre els curiosos o tafaners de la vida social i política de la Catalunya moderna, entre els escriptors que l'hem admirat. I ara, ens el mirem en la distància. Perquè Josep Pla fou excessiu en tot. Per començar, en el valor absolut que donà a la lletra impresa i publicada. Només puc pensar que pertanyia a un temps en què llegir era viure intensament en un diàleg constant

amb el món i els altres. Ho era tot. Era quedar atrapat per la fulguració de la lletra. I, com els grans, Pla suscita la imitació entre els seus lectors: acabarem escrivint com Josep Pla, imitant els diaris de Pla i els adjectius de Pla. (L'imitarem tant que arribà un punt que el vomitàrem. Fins que ara, pietosament, ens el mirem, amb una certa perspectiva, mirant de comprendre'l). Porcel explicà el seu particular "homenot" de Pla. Pla com Porcel creuen que els homes i les dones estan cosits a una època i en els moviments dels fils dels homes i dels seus desitjos i ànsies hi ha la Història. Per a ambdós, la Història són personatges. I ells hi pul·lulen amb la ploma als dits. Com ara la magnífica escena de l'entrevista de Josep Pla i Manuel Aznar –l'avi de l'actual polític–, que en 1939, venint de Burgos a Barcelona per "ocupar" els diaris, passen per Saragossa i s'entrevisten amb el capità general franquista, que reconeix Manuel Aznar, franquista nou de trinca, i li diu: *–Usted dirigía El Sol? (el diari republicà més important de l'època). –Sí, claro. –Pues, yo a usted lo voy a fusilar–*, li engegà.

Quan surten de Capitania, carn i ungla, tots dos arronsats, Don Manuel Aznar li diu a Don José Pla: *–Sobre todo, don José, no corra, no corra!* Aquesta imatge comprimeix tota una època i uns escriptors.

Tot amanit amb idees: la que més em sobtà fou la intuïció que Pla estava negat per a les formes darreres de la creació. Ell se sentia lligat a les convencions d'això que anomenem "la realitat" i era sord a les formes més abstractes de la creació com ara el ballet, la música, la pintura abstracta o la poesia de Carles Riba. Per ell, la realitat vista i sentida eren els elements que el feien decantar per saber que allò que llegia o veia eren art de veritat. Això explicaria, la seua passió per la història i l'escàs interès per la novel·la moderna. ¿Era un personatge pastat al segle XIX, a la manera d'un Galdós, d'un Stendhal? Porcel defensà que sí. Pla pertany a la nissaga dels creadors que retraten i refan el món visible. I la seua realitat era construïda a base d'arquetips. Així, per exemple podia narrar paisatges que mai havia vist. No era cap sant. Ni calia.